

la
merceria
Teresa Roig

TERESA ROIG
LA MERCERIA

COL·LECCIÓ CLÀSSICA
PRIMERA EDICIÓ: OCTUBRE DEL 2015
© TERESA ROIG OMEDES, 2015
© COLUMNA EDICIONS, LLIBRES I COMUNICACIÓ, S.A.U.
AV. DIAGONAL, 662-664 - 08034 BARCELONA
ISBN: 978-84-664-2005-1
DIPÒSIT LEGAL: B. 17.803-2015
FOTOCOMPOSICIÓ: VÍCTOR IGUAL, S.L.
CARRER ARAGÓ, 390 - 08013 BARCELONA
IMPRÈS A: EGEDSA

www.columnaedicions.cat

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47). Tots els drets reservats

I

La bossa i la vida! —crida algú.
En Tonet Llorens i Omedes sap que no
va per ell. Potser perquè ni tan sols en porta,
de bossa. Ni un duro. Avui no hi ha hagut sort. I de
vida... Bé, la seva, ara com ara no val gaire. Potser per
això continua caminant. Absent. Sumit en les seves ca-
bòries. I en la pròpia misèria.

Des que es va quedar sense feina a la construcció, amb
el crac del 29, que volta per la ciutat com una ànima en
pena. Remou cel i terra diàriament, a la recerca de me-
nudeses que li permetin dur algun cèntim a casa al final
de la jornada. Sempre ha fet de paleta o de manobre, des
que tenia deu anys, i no sap fer altra cosa. Encara menys
estar-se de braços plegats. Així que, a l'espera de recupe-
rar el seu propi ofici, i el benefici, n'aprèn d'altres de ben
curiosos: aiguader, afilador, pregoner, enllustrador... La
pega és que, en la majoria de casos, només fa de substitut
o ajudant, i el que en treu és xavalla. O, com en el cas del
barber, a qui assisteix en la neteja dental dels seus clients,
xavalla i basques. Per sort o per desgràcia, diu l'amo, no

tothom té el temps o els estris per mantenir la boca sana i neta. O sigui que els únics dies que es guanya la vida, de veritat, són els que treballa descarregant al port o fent de noi dels encàrrecs per a alguna fàbrica o botiga. I això només succeeix quan l'escullen entre les desenes i desenes d'homes que esperen una oportunitat, igual que ell, al carrer. Cada dia. Un entre tants morts de gana. És molt injust, cert, però... Què pot fer si no?

—La bossa i la vida! —insisteix la veu, des d'un carreró fosc que ja deixa enrere.

No deu ser la bossa o la vida?, pensa. De fet, sempre ha estat així...

En Tonet és tan pobre que, per no tenir, no té ni família. Va néixer la primavera del 1909 a Gràcia, l'any que tothom recorda per la Setmana Tràgica i ell perquè, amb pocs mesos de vida, es va quedar orfe. No va conèixer mai ni el seu pare, ni els seus germans, ni la seva mare. Tots van morir per culpa d'aquella estúpida guerra. Una guerra que, igual que el crac del 29, només molt pocs sabien realment de què anava. Aquells que en treien el benefici. Els únics que, passés el que passés, mai en sortirien perjudicats. Perquè ells tenien els diners per pagar-se l'exempció i així evitar ser embarcats cap al Marroc, a defensar unes mines i uns interessos aliens; a lluitar contra els moros i a perdre-hi la vida. Ells no van convertir-se en vídues, ni orfes... Perquè no havien de triar entre la bossa o la vida.

En Tonet s'atura.

A casa seva, amb prou feines en tenien per menjar. Així que, després de malviure uns quants mesos, quan va arribar la notícia de la mort del pare i els germans, la seva mare no va poder suportar-ho. I va morir-se. Diuen que de pena, però qui sap. Llavors, uns parents de lluny, els

únics que tenien a l'altra punta de la ciutat, es van fer càrrec d'ell i de la seva germaneta bessona. Però el panorama era el mateix. O pitjor. Al cap de poc, la nena va emmalaltir i no van poder salvar-la. I després d'anys de penúries i humiliacions, treballant nit i dia a la fàbrica i a casa, va decidir marxar. Tornar al seu barri. I així ho va fer. Poc temps després, ja tenia una habitació llogada a Fraternitat amb Tordera, en un dels habitatges dels treballadors dels primers vapors. I des d'aleshores que es busca la vida, com pot.

No ha celebrat mai el seu aniversari. Per a ell, la Setmana Tràgica continua.

En dies com avui, que torna rebentat a casa de no fer res més que voltar per Barcelona, esperant tenir sort, sap del cert que no en té. Que no n'ha tingut mai. Torna amb les butxaques buides, carregat de frustració i de tristesa. És un treballador incansable, una bona persona, un home de paraula, honest; però... de què li ha servit fins ara?

Recordant tot allò que li van explicar, perquè ni tan sols té records propis, sent com una ràbia anyenca l'envaeix per moments. La coneix. L'acompanya des de fa temps. Tant, que la sap dominar. Reprimir. Empassar-se-la. O almenys això creia... Fins avui. Ja n'està fart, de tanta injustícia. Ja no pot més. I desfà el camí, cap al carreró sense sortida. Potser pel desig de corregir l'home que s'amaga entre les ombres o potser perquè no dóna opció al pobre desgraciat a qui està amenaçant. No pot evitar-ho.

—Deus voler dir la bossa o la vida —puntualitza.

I potser no ho hauria d'haver fet. Ara, igual que la víctima, tampoc ell té sortida del cul de sac on s'ha ficat. És clar que, abans, tampoc en tenia.

—Perdona? —diu algú.

Dins del passatge ara veu que, en realitat, són dos homes els que amenacen un tercer. Esparracats els uns, ben vestit l'altre. Van borratxos i volen els diners que porta el jove.

—No us sortireu amb la vostra... —remuga aquest.

—Ah no? Qui creus que porta les de guanyar? —afegeixen brandant les armes que duen: un punyal i una maceta.

—Si voleu matar-lo, m'haureu de pelar a mi també —declara, posant-se-li al costat.

Els homes es miren, entre burletes i sorpresos. No esperaven resistència i, encara menys, suport per part d'algú com ells. D'un altre mort de gana.

—Ets boig? —exclama el primer.

—Què fots, desgraciat? —diu el segon.

Ambdós dubten. Reconeixen el sentiment que bull dintre el seu semblant. La violència continguda. I els passen les ganes de riure. És clar que només aquestes.

—Són els païos com ell els que ens ho han pres tot...!

—I això us dóna dret a prendre-us la llei per la vostra mà?! —els etziba.

Els assaltants ja no gosen respondre. Però la inèrcia els arrossega i amb un exabrupte s'abalancen damunt seu, ràpidament.

En Tonet esquivava el primer cop de maça, tot i que no té tant d'èxit amb la navalla; el segon, l'atura el jove, que surt a defensar-lo. Gràcies a això, malgrat la dolorosa ferida a l'abdomen, pot prendre-li el picó al seu amo i fímer-li una patcada prou forta a l'altre paio per fer-li saltar el ganivet de la mà.

—Qui creieu que té les de perdre ara, eh? —exclama el noi, després de recollir-lo de terra.

Desarmats, i esporuguits, els assaltants reculen d'es-

quena, maleint-los i rondinat en veu baixa. I tots dos sospiren alleugerits un cop han desaparegut en la fosca.

Aleshores, el jove, decidit a recompensar la seva ajuda, fa el gest de treure's la bossa per oferir-li un grapat de pessetes. Però al moment s'adona que seria fer-li un menyspreu. Com tractar-lo de lladre. Aquest desconegut que li ha salvat la vida, jugant-se la pròpia, no ho ha fet pas pels diners, sinó per honor. I, en lloc de posar-li unes monedes a la mà, la hi encaixa amb força. Agraït.

—Eudald Fortuny —es presenta.

Ara que el veu bé, cara a cara, en Tonet s'adona que l'home en qüestió és molt ben plantat. Elegant, atractiu, força més jove que ell o, si més no, amb menys penúries a l'esquena. Cabell una mica llarg, ros, pell clara, ulls blaus, constitució atlètica... Resumint: la seva antítesi, ja que ell és morè, duu el cabell curt, té els ulls foscos, com la pell del cos, i està fort, però és més aviat rabassut. Potser per això s'allibera aviat de l'encaixada de mans per reprendre el camí de casa, donant una excusa qualsevol. Perquè no tenen absolutament res en comú. I no vol ni sentir-se incòmode, ni incomodar a ningú.

—On aneu? Si esteu ferit... —diu l'Eudald en veure'l sagnar.

—No és res —contesta.

—Jo... Estic en deute amb vós!

—Tranquil. No hi ha de què.

—Home, permeteu-me que us convidi a una copa almenys! Una només, per treure'ns l'ensurt... —afegeix amb un somriure encisador.

I en Tonet s'atura. De nou.

II

Després d'aquella primera, en vénen moltes. De copes i de nits. Amenes trobades d'un parell de desconeguts que es converteixen, a poc a poc, en amics. I dels bons. Contra tot pronòstic, i malgrat pertànyer a dos universos totalment dispars, s'estableix entre ells una relació d'amistat especial arran de l'incident. Una relació basada en la confiança i el respecte mutus. Així, el darrer divendres de cada mes es troben al mateix bar on van brindar per primer cop: el Marsella, al Barri Xino. Allà on es van conèixer de veritat, compartint beguda, biografia, rialles... I, amb el temps, comparteixen també anècdotes i confessions. Punts de vista diferents. Com ells.

Tal com s'imaginava en Tonet, l'Eudald és fill de casa bona. Té uns pares i una llar, no com ell. Ha nascut, crescut i viscut en un embolcall de cotó fluix, protegit i alimentat pels de la seva classe, tota la vida. A la seva família, els Fortuny-Massot, hi ha de tot: indians, importa-

dors-exportadors, empresaris tèxtils... Tots solvents i ben posicionats.

—La diversificació és la clau, no tenir tots els diners en un mateix sac. Hi ha qui inverteix el patrimoni sencer en un vaixell i quan el vaixell naufraga... se'n va en orris tot —li explica.

Gràcies a això, a la fortuna que altri ha fet, pot permetre's gaudir-ne alegrement, sense haver de sortir de la seva zona de confort; sense haver de guanyar-se la vida. Perquè a ell no li cal guanyar-se-la: a ell la hi regalen.

—Quina sort que tens...

Però, tot i la seva plàcida i confortable existència, i que li hagin donat sempre tot mastegat, hi ha un bri d'interès en els seus ulls. Una espurna de curiositat pel món que hi ha fora de la seva bombolla. I potser d'inconsciència, també.

Físicament no hi ha tanta distància entre el carrer Fraternitat, on viu en Tonet, i el passeig de Gràcia, on resideix l'Eudald; i, a vegades, tampoc les seves opinions o idees són tan llunyanes. És clar que el vertader abisme que els separa, insondable i permanent, és la seva condició social. Quelcom que ni l'un ni l'altre ha escollit.

—Aquesta ronda la pago jo.

—Ni parlar-ne! Avui em toca a mi.

—Segur...? —pregunta l'hereu Fortuny.

—El dubte ofèn —respon l'orfe Llorens.

Sap que el seu amic no ho diu perquè hagi oblidat de qui és el torn de pagar, sinó per donar-li l'oportunitat de no fer-ho. Ho entén. Fins i tot li ho agraeix. Però no ho accepta. Mai. L'única condició *sine qua non* de les seves trobades és que fan torns a l'hora de pagar la beguda.

Cadascú paga un cop sí, un cop no. Beguin el que beguin. I és una instància seva. D'aquesta manera, ni ell s'hi sentirà en deute, ni ningú podrà retreure-li que s'aprofita del seu amic. És cert que en ocasions això li suposa no tenir un plat a taula l'endemà, però... Quan ho sap, les nits en qüestió, es fa durar la copa tant com pot. I més. Tant, que l'Eudald voldria reomplir-la-hi de la seva, perquè ho sap. I no ho entén, però ho respecta.

Ell sempre ho ha tingut fàcil: tot li ho han fet o solucionat des que era ben petit. No ha hagut de qüestionar-se res, ni tampoc l'han qüestionat mai. De fet, el seu amic és l'únic que ho fa. I a l'únic a qui li ho permet. És com si en Tonet fos una mena d'àncora que el fa tocar de peus a terra; la finestra a una realitat aliena que li era desconeguda, almenys fins a la nit de l'atrancament, i de la qual no forma part, però que ja no pot seguir ignorant. Ni vol. Hi ha un abans i un després en la seva vida. La que conserva gràcies a ell. I no oblida. La hi deu. A aquest home humil i orgullós a qui tant admira. És clar que no tothom pensa igual...

—Tu vas folrat d'armilla, i ell... no té ni de què fer mànigues!

Hi ha qui creu que és justament ara que viu dins d'una bombolla, que pot esclatar en qualsevol moment. Que la realitat és una altra, molt més perillosa. I també hi ha qui s'encarrega de recordar-li-ho. Constantment.

—Que no ho veus que va amb tu només per interès?
—clama la seva promesa, a qui exaspera que es relacioni amb un vulgar—. Penses que sou amics? Que no li importen els teus quartos?

—Ho crec, sí.

L'Eudald i l'Engràcia fa poc que es coneixen, però estan a punt de prometre's. Ella posseeix una gran bellesa, amb la mitja cabellera ondulada de color castany, els seus preciosos ulls verds, amb aquelles llargues pestanyes postisses, i la seva pell clara. I sempre vesteix a la moda, de vint-i-un botons. A les festes, quan somreia, els pretendents s'abalançaven damunt seu com voltors i les altres noies la miraven envejoses. Ara, tots es limiten a dir-los que fan molt bona parella. Que estan fets l'un per a l'altre. Ves què han de dir... Les respectives famílies tenen negocis comuns des de fa algun temps, i el seu compromís, fruit a parts iguals de l'atracció entre ells i dels interessos mercantils familiars, ja és inevitable.

—Ets un beneit... —mormola.

A ell li agraden les dones apassionades. Però no està del tot segur que li agradi aquesta, pel bo i pel dolent, en la salut i en la malaltia, per estimar-se i respectar-se la resta de la seva vida.

—No a tothom li importen els diners. Per a algunes persones el valor és una altra cosa.

—Mentida! —respon ella—. Tot i tothom té un preu. Qui digui que no, menteix.

—Llavors, tu també?

—El què?

—L'únic que t'importa són els quartos?

—A mi? Jo...

—No has respost a la meva pregunta.

—És... diferent.

Sí, és clar, pensa l'Eudald.

I aquest és el problema. El mateix que pensa el seu amic.

—No tenir un duro fa que t'adonis que hi ha coses més importants a la vida; coses que no es poden pagar ni

amb totes les pessetes del món... Com l'amistat... o l'amor.

—Sí, perquè les copes no són gratis, eh!

Diguin el que diguin els altres, entre els dos homes regna una treva permanent. No es jutgen. Parlen, discuteixen, s'enfronten i es reconcilien. Sempre. Cada vegada. Potser l'amistat és això, pensen, ambdós. Cadascun a la seva manera.

I potser sí.

—A casa de dona rica, ella mana i ella crida... —remuga l'Eudald.

—Dones... —l'imita en Tonet.

Però ho fa per solidaritat i no de cor. Perquè el seu sí que sap el que vol.